

Paaugliai ir pramogos: poilsis ir laisvalaikis (III)

Paaugliai siekia tokio laisvės diapazono, kuriuo ne visada sugeba protingai disponuoti. Naktiniai išėjimai, vakarėliai ar apsipirkimai – tai dažna konfliktų priežastis. Šiame straipsnyje kalbėsime šia tema iš krikščioniškosios perspektyvos.

2020-11-11

Kartais nelengva pasiekti susitarimą tarp tėvų ir paauglių. Tai nėra nauja problema, nors galbūt pastaruoju metu atsiskleidžia dažniau arba akivaizdesniu būdu dėl staigių permainų, būdingų dabartinei visuomenei. Susitarimas ypač liečia laisvalaikio leidimo savaitgaliais ir vakarais klausimą.

Tėvų nuostata

Vakarinės paauglių linksmybės kelia vis didesnę rūpestį tėvams. Vakarai ir naktys – tai mėgiamiausias poilsio laikas, kartu generuojantis galingą verslą, siūlantį įvairias galimybes, kurios kartais kelia riziką sveikatai. Daugelis tėvų sutaria, kad namuose yra sunku išlaikyti ramybę ir discipliną šioje srityje – kiviai, kylantys dėl laiko, leidžiamo savaitgaliais už namų ribų gali peraugti į karą. Ir nėra lengva rasti įtikinamus argumentus laikytis protingų grįžimo namo valandų.

Galiausiai tai gali privesti prie tėvų autoriteto susilpnėjimo. Šioje situacijoje kai kurie tėvai stengiasi padidinti savo vaikų kontrolę, tačiau greitai susivokia, kad šis sprendimas nepasiteisina. Kontrolė nėra ugdymas.

Prasidėjus brendimo laikotarpiui, paaugliai ima siekti laisvės, kuria kartais nesugeba protingai disponuoti. Tai nereiškia, kad reikia atimti jiems priklausančią autonomiją. Esmė yra sudėtingesnė – reikia juos išmokyti atsakingai administruoti savo laisvę, kad jų elgesys įgautų prasmę. Tik tuomet jie gebės praplėsti savo horizontus, o tai jiems leis siekti aukštesnių tikslų nei paprasta pramoga ar malonumas už bet kokią kainą. Todėl tad vaikų ugdymas laisvėje reiškia, kad kartais tėvai turi brėžti ribas ir iš visų jėgų neleisti jų peržengti. Paaugliai mokosi gyventi visuomenėje ir būti iš tiesų laisvais žmonėmis, priimdami

tų ribų prasmę ir vienareikšmiškai įsisąmonindami, kad yra punktai – pareigos – dėl kurių nediskutuojama.

Taip pat yra įmanoma – ir tai neturėtų sukelti nuostabos – kad kyla paklusnumo problemų tuomet, kai ypatingu būdu yra formuojamas jaunuolių charakteris ir valia, bei stiprinama jų asmenybė. Vienam Portugalijoje gyvenančiam tėvui, kuris pasakojo apie tokio pobūdžio sunkumus, šv. Josemaría atsakė:

„Būkime nuoširdūs – tas, kas iš mūsų nekovojo su savo tėvais – tą sakau ir Poniams – te pakelia ranką. Kas išdrįs tai padaryti? Tai yra sąžininga, kad truputį pakentėsite per savo vaikus“

[1]. Kiekvienu atveju yra svarbu, kad jie suvoktų, kad iki teisių, kurių tiek sykių reikalavo – o daugelyje atvejų iš tiesų teisingai – pirmumas teikiamas jiems priklausančioms pareigoms.

Kalbėtis, suprasti ir mokytis

Paauglių ugdymas, visų pirma tame, kas susiję su pramogomis, reikalauja skirti jiems laiko, dėmesio ir pasikalbėti. Tiesioginio ir nuoširdaus, meilės kupino ir protingo dialogo metu siela atranda tiesą apie save pačią. Galima būtų sakyti, kad žmogaus asmenybė „kuriasi“ per dialogą. Todėl tad šeima yra privileijuota vieta, kurioje žmogus mokosi megzti santykius su kitais ir suprasti patį save. Šeimoje yra patiriama tai, ką reiškia mylėti ir būti mylimam, o tai kuria pasitikėjimo atmosferą. Tokiame klimato žmogus mokosi mylėti, būti laisvas, mokėti gerbti kitų žmonių laisvę ir vertinti teigiamą įsipareigojimų charakterį jų atžvilgiu. Be pasitikėjimo, laisvė neįgaus jėgų.

Ši ramybės kupina aplinka įgalina tėvus tiesiogiai kalbėtis su vaikais apie laisvo laiko panaudojimo būdus, visada išlaikant autentiško

susidomėjimo toną, kartu vengiant konfrontacijos ar nerangių situacijų likusių šeimos narių atžvilgiu. Taip yra vengiama (mažai efektyvios) „pamokslų“ retorikos arba savotiškos (dažnai nemalonios) apklausos, o kartu yra sėjami *„sprendimo kriterijai, svarbiausios vertybės, interesų objektai, mąstymo įpročiai, įkvėpimo šaltiniai ir gyvenimo modeliai“* [2], kurie įgalina pasiekti gyvenimo pilnatvę. Netrūks progų, kurios leis stiprinti gerą elgesį. Tuo tarpu tėvai palaipsniui sužinos, kokioje aplinkoje būna kiekvienas jų vaikas ir kokių draugų turi.

Kai nuo mažens yra puoselėjamas pasitikėjimas vaikais, pokalbis su jais ateina natūraliai. Šeimyninė aplinka ragina megzti pokalbius netgi tada, kai tam tikrais klausimais nėra sutariama. Yra normalu, kad motina ar tėvas rūpinasi savo dukros ar sūnaus problemomis. Verta prisiminti šv. Josemaríos žodžius:

aukoti laiką šeimai yra geriausias „biznis“. Kiekybinis laikas, susidedantis iš buvimo kartu, pavyzdžiui, kartu valgant, ir kokybiškas laikas – pokalbių ir atsivėrimo akimirkos – padeda kurti harmoniją tarp namiškių. Nuo mažens aukojamas laikas vaikams palengvina turėti rimtus pokalbius brendimo metu.

Neabejotinai geriau pasiruošti prieš porą metų, kad būtų galima susidurti su einamosiomis problemomis: jei vaikai nuo mažens buvo auginami dorybėmis, jei patyrė tėvų artumą, galima jiems lengviau padėti kai iškyla pirmieji brendimo požymiai. Be abejo, netrūksta tėvų, kurie galvoja, kad „laikas dar neatėjo“. Neatsižvelgiant į faktus, jie nesistengia imtis konstruktyvaus dialogo ar reikalauti iš vaikų priimti tam tikras normas. Jie bijo, jog toks bandymas pasibaigs nesėkme. Čia verta prisiminti, kad tėvų vaidmuo

neturi galiojimo datos, ir kad joks žodis, meilės gestas ar pastanga nukreipta į vaikų auklėjimą neįkrenta į bedugnę. Mes visi – tėvai ir vaikai – norime ir reikalaujame antros, trečios ir dar kitos galimybės. Galima sakyti, kad kantrybė yra kiekvieno šeimos nario teisė ir pareiga, kad visi turėtų kantrybės vienam asmeniui, o taip pat kad vienas asmuo turėtų kantrybės visiems likusiesiems.

Vien dialogo neužtenka, kad įvestum į šeimą pasitikėjimu grįstą kultūrą. Taip pat labai svarbu yra skirti laiko šeimyniniam gyvenimui, pavyzdžiui, planuojant bendras veiklas savaitgalių ir atostogų metu.

Kartais galima, pavyzdžiui, kartu su vaikais ką nors sportuoti, kitą kartą organizuoti išvykas ir šventes su kitomis šeimomis, arba dalyvauti kultūrinėje, sportinėje, meninėje veikloje, įsitraukti į savanorystę.

Turima omenyje ne tai, kad vaikai viską gautų lyg „ant padėklo“, bet žadinti jų iniciatyvumą, nepamirštant jų pirmumo teisės. Šv. Josemaría mus ragindavo didinti mūsų įsitraukimą į šią, mūsų visuomenei taip svarbią sritį: „Neatidėliotinai reikia vėl sukrikščioninti šventes ir liaudies papročius. Reikia išvengti, kad viešieji vaidinimai neverstų rinktis: arba beskoniai, arba pagoniški“ [3].

Mažai pinigų

Pasivaikščiojimas po prekybos centrą, madingų drabužių pirkimas, valgis greito maisto užkandinėje irėjimas į kiną – tai yra labai populiarius laisvalaikio leidimo planas tarp šiuolaikinių jaunuolių. Poilsio pasiūlymuose šiuo metu dominuoja vartotojiškumo logika. Jei toks laisvo laiko leidimo būdas virstų įpročiu, lengvai taps „kuru“ individualiai, pasyviai laikysenai,

kuri vengia įsitraukimo ir solidarumo su kitais žmonėmis. Pramogų pramonė kartu neša individualios laisvės apribojimo grėsmę bei asmens „nužmoginimo“ „degraduojančiomis manifestacijomis ir primityvia manipuliacija seksualumu taip visuotinai mūsų laikais“ [4]. Iš tiesų, toks reiškiny prietarauja poilsio esmei, poilsio, kuris yra žmogaus asmenį išlaisvinimo ir praturtinimo laikas.

Labai geras būdas išspręsti šią problemą yra neduoti vaikams pinigų, lygiagrečiai mokant pinigų vertės bei būdų kaip juos savarankiškai užsidirbti. Šv. Josemaría buvo auklėjamas savo tėvų giliai krikščionišku būdu, gerbiant vaiko laisvę ir mokant ją naudotis. „Jie niekada neprimedavo man savo valios – prisimindavo jis – duodavo man mažai pinigų, labai mažai, bet duodavo man laisvę“ [5].

Šiais laikais paaugliams sąlyginai lengva imtis kokio nors darbo, bent jau dalies atostogų metu. Reikia juos tam skatinti. Ne tik tam, kad savo malonumams užsidirbtų pinigų, bet taip, kad galėtų prisidėti prie namų išlaidų arba padėti kitiems.

Negalime pamiršti, kad daugelis jaunų žmonių turi idealų, kuriais geba žavėtis. Turėti draugų reiškia būti dosniems, gebantiems dalintis. Paaugliai labai rūpinasi savo draugystėmis, bet dažnai neturi progos atrasti, kad Jėzus yra jų Didis Draugas. Šv. Jonas Paulius II baigiantis XV Pasaulio Jaunimo Dienoms patikslino, kad „Jis kiekvieną iš mūsų myli asmeniniu ir vieninteliu būdu konkrečiame gyvenime, kiekvieną dieną: šeimoje, tarp draugų, studijų metu ir darbe, poilsiaujant ir pramogaujant“. Ir pridūrė, kad mūsų visuomenei, nusiteikusiai vartotojiškai ir hedonistiškai, skubiai reikia

dispoziciškumo liudijimo ir pasiaukojimo kitiems: „labiau nei kada nors jo reikia jauniems, ne kartą gundomiems lengvo ir patogaus gyvenimo, narkotikų ir hedonizmo miražais, kad atsidurtų vėliau nevilties, beprasmiškumo ir prievartos gelmėse“ [6].

Išugdyti vaikus taip, kad mokėtų pasinaudoti poilsiu ir laisvalaikiu – tėvams tai tikras iššūkis, reiklus darbas, kuris, kaip ir kiti veiksmai kurių imamės iš meilės, pasirodo nepaprastai vertingas. Galbūt kai kuriomis akimirkomis tėvams gali atrodyti, kad situacijai yra ne jų jėgoms. Tuomet verta sau prisiminti, kad visi veiksmai, kurių imamės su tikslu ugdyti vaikus, ne tik atneša jiems naudos, bet taip pat patinka Dievui. Ugdymas yra dalis uždavinio, kurį Viešpats patikėjo tėvams. Ir niekas jų negali tame pakeisti. Benediktas XVI paaiškino, kad savo šeimos aplinkoje tėvai, per visuotinę

visų tikinčiųjų kunigystę „gali vykdyti „kunigiškąją ganytojo ir vadovo tarnybą“ krikščioniškai auklėdami vaikus“ [7]. Verta stoti akistaton su šiuo uždaviniu, drąsiai ir su vilties kupinu optimizmu.

J. Nubiola, J.M. Martín

[1] Šv. Josemaría, Susitikimas su Opus Dei tikinčiaisiais ir jų draugais Enxomil Porte (Portugalijoje), 1972 m. spalio 31 d.

[2] Šv. Paulius VI, Apaštališkasis paraginimas Evangelii nuntiandi dėl evangelizacijos šiuolaikiniame pasaulyje, 1975 m. gruodžio 8 d., nr. 19.

[3] Šv. Josemaría, *Kelias*, nr. 975.

[4] Benediktas XVI, Kalba susitikimo su JAV vyskupais metu, 2008 m. balandžio 16 d.

[5] Šv. Josemaría, Meditacijų užrašai, 1964 m. vasario 14 d.

[6] Šv. Jonas Paulius II, Homilija, paskelbta XV Pasaulio Jaunimo Dienų užbaigimo Mišių metu, 2000 m. rugpjūčio 20 d.

[7] Benediktas XVI, *Bendrosios audiencijos katechezė apie šventąją Bedą Garbingąją*, 2009 m. vasario 18 d.